

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2018-2021

(skrajne daty)

Rok akademicki 2018/2019 i nast.

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu/ modułu	Literatura pozytywizmu
Kod przedmiotu/ modułu*	IC1/13
Wydział (nazwa jednostki prowadzącej kierunek)	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Literatury i Kultury XIX Wieku oraz Badań Mitoznawczych
Kierunek studiów	Filologia Polska
Poziom kształcenia	studia pierwszego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok II semestr II
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot kierunkowy literaturoznawczy
Język wykładowy	polski
Koordynator	Dr hab. prof. UR Joanna Rusin
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. prof. UR Joanna Rusin, Dr hab. prof. UR Kazimierz Maciąg, Dr hab. prof. UR Mariusz Chrostek

* -zgodnie z ustaleniami na Wydziale

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
4	30	30							4

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)****WYKŁAD: ZALICZENIE**

**ĆWICZENIA: ZALICZENIE Z OCENĄ NA PODSTAWIE OCEN CZĄSTKOWYCH
PRZEDMIOT KOŃCZY SIĘ EGZAMINEM USTNYM**

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Zaliczenie ćwiczeń, wykładów oraz zdanie egzaminów z poprzednich okresów literackich, umiejętność analizy tekstu literackiego, kompetencje – zorientowanie na zdobywanie wiedzy.

3. CELE, EFEKTY KSZTAŁCENIA, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu/modułu

C1	Przekazanie i usystematyzowanie aktualnej wiedzy na temat literatury pozytywizmu oraz podstawowych założeń filozoficznych, głównych nurtów ideowo-artystycznych.
C2	Zapoznanie studentów z twórczością najważniejszych przedstawicieli tej epoki.
C3	Doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich okresu pozytywizmu.
C4	Utrwalenie podczas ćwiczeń wiedzy zdobytej na wykładach.

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu/modułu (wypełnia koordynator)

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych (KEK)
EK_01	Student/ka przywołuje treść tekstów literackich (omawianych podczas ćwiczeń) sytuujących się w obrębie poszczególnych prądów literackich pozytywizmu, z wykorzystaniem wskazanej literatury przedmiotu;	K1A_W01, 03
EK_02	Student/ka rozróżnia terminologię teoretycznoliteracką niezbędną w procesie analizy i interpretacji dzieł literackich omawianych podczas ćwiczeń;	K1A_W08,09
EK_03	Student/ka klasyfikuje dzieła literackie w obrębie procesu historycznoliterackiego (prądy i nurty literackie, środowiska literackie itp.);	K1A_U01, 13
EK_04	Student/ka analizuje treść tekstów literackich (omawianych podczas ćwiczeń) z uwzględnieniem ich sfery immanentnej oraz odpowiednich kontekstów;	K1A_U11
EK_05	Student/ka poddaje krytycznemu oglądowi dzieła literackie z zakresu literatury pozytywizmu ujęciu komparatystycznym;	K1A_U03
EK_06	Student/ka jest zorientowany/a na pogłębianie wiedzy zdobytej na zajęciach z	K1A_K02

	ćwiczeń literatury pozytywizmu;	
--	---------------------------------	--

3.3 Treści programowe (wypełnia koordynator)

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Informacje wstępne, omówienie listy lektur, wskazanie najważniejszych opracowań
Założenia filozoficzne, idee społeczne, geografia literacka; rola prasy, walka starej i młodej rasy
Utylitaryzm i tendencyjność wczesnego pozytywizmu
Realizm i naturalizm
Twórczość Elizy Orzeszkowej
Twórczość Bolesława Prusa
Twórczość Henryka Sienkiewicza
Pozytywistyczny Parnas; Adam Asnyk, Maria Konopnicka
Komedie Michała Bałuckiego
Twórczość Adolfa Dygasińskiego
Podsumowanie

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Ćwiczenia - wariant I (dr hab. prof. UR Joanna Rusin)

Treści merytoryczne
Informacje wstępne, omówienie problematyki zajęć, wstępna rozmowa na temat literatury pozytywizmu
Analiza Nad Niemnem (powieść realistyczne, optymizm i dydaktyzm, etos patriotyczny, praca/praca organiczna, galeria postaci, narracja i styl)
Analiza Lalki (powieść realistyczna i panoramiczna, optymizm i pesymizm Lalki, powieść o 'trzech pokoleniach idealistów na tle społecznego rozkładu", kryzys rodziny w powieści, humor/Prus humorysta, galeria postaci, narracja i styl)
Trylogia H. Sienkiewicza jako powieści historyczna (historyczna powieść przygody, elementy westernu,, baśni, gawędy szlacheckiej,, monumentalizacja, heroizacja i epeiczność, realizm, wątek miłosny, galeria postaci, mistrzowski obraz świata szlacheckiego (postać Zagłoby, humor, idea, „krzepienia serc", narracja i styl).
Analiza i interpretacja wybranych wierszy M. Konopnickiej i A. Asnyka.
Podsumowanie pracy studentów.

Ćwiczenia - wariant II (dr hab. prof. UR Kazimierz Maciąg)

Treści merytoryczne
Nowelistyka Henryka Sienkiewicza (<i>Humoreski z teki Worszytły</i> , <i>Szkice węglem</i> , <i>Latarnik</i> , <i>Janko</i>

<p><i>Muzykant, Za chlebem, SACHEM, Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela, Bartek Zwycięzca</i>). Geneza nowel. Nowele i opowiadania a program pozytywistyczny. Zmiany sienkiewiczowskiego wzorca noweli. Specyficzne ich cechy.</p>
<p>Nowelistyka Bolesława Prusa (na przykładzie <i>Omyłka, Antek i Kamizelka</i>). Klasyczny wzorzec noweli, a nowele Prusa. Tematyka nowel tego autora. Kompozycja nowel i ich problematyka. <i>Omyłka</i> - interpretacja tytułu. Geneza noweli i jej przesłanie. Programy polityczne w <i>Omyłce</i>. Ocena powstania styczniowego. Język ezopowy w tej noweli.</p>
<p><i>Marta</i> Elizy Orzeszkowej jako powieść tendencyjna. Teoretyczne założenia 2 powieści tendencyjnej. Fabuła i kompozycja powieści. Sposoby kreacji bohaterów. Konstrukcja postaci głównej bohaterki - prawdopodobieństwo psychologiczne tej postaci. Przyczyny jej klęski. Główna „tendencja” powieści. Czy <i>Marta</i> jest typową powieścią tendencyjną? Realizm utworu. Funkcja narratora.</p>
<p><i>Nad Niemnem</i> Elizy Orzeszkowej. Geneza i przesłanie powieści. Obraz społeczeństwa. Realizm. Obraz powstania styczniowego i rola pamięci historycznej. Rola przyrody. Powieść jako saga rodzinna. Walory artystyczne, język ezopowy w powieści.</p>
<p><i>Lalka</i> Bolesława Prusa. Geneza powieści. Główny temat powieści wg. autora. Pierwotny tytuł, tytuł ostateczny i jego poliwalencja. Tematyka - polifoniczność. Sposoby kreowania bohaterów. Realizm. Wizja świata w <i>Lalce</i> - teatralizacja. Typy narracji. Humor.</p>
<p><i>Faraon</i> B. Prusa. Geneza powieści i jej założenia. Kreacja postaci głównego bohatera. Ramzes XII a wzór idealnego władcy. Przyczyny podstawowego konfliktu. Wizja państwa i społeczeństwa w Faraonie. Faraon a sprawa polska.</p>
<p>Trylogia H. Sienkiewicza. Tradycje powieści historycznej zagranicą i w Polsce. Geneza Trylogii. Źródła historyczne z których korzystał Sienkiewicz. Ogólny schemat kompozycyjny dzieła. Konstrukcja postaci głównych bohaterów. Narracja w Trylogii. Język utworu. Sienkiewicz a historia. Sienkiewicz a tradycja romantyczna. Ideowa funkcja dzieła. Przyjęcie Trylogii przez współczesnych.</p>
<p><i>Grube ryby</i> Michała Bałuckiego jako komedia pozytywistyczna.</p>
<p>Poezja Adama Asnyka. Interpretacja wybranych utworów: <i>Publiczność do poetów, Poeci do publiczności, Różowa chwilka, Legenda pierwszej miłości, XIX wiekowi, Na początku, Panienczka, Kopciuszek, Historyczna nowa szkoła, Sztuczne kwiaty, Limba, Ulewa</i>. Cykl <i>Nad głębiami</i> jako przykład liryki intelektualnej. 2 godz. Wybrane wiersze Marii Konopnickiej (<i>Kubek, Contra spem spero, Rota</i>, wybrane liryki „ludowe”).</p>
<p>Wybrane teksty publicystyki pozytywistycznej.</p>

Ćwiczenia - wariant III (dr hab. prof. UR Mariusz Chrostek)

Treści merytoryczne
1. Informacje wstępne. Omówienie planu zajęć, kanonu lektur oraz literatury przedmiotu.
Spółeczny i literacki program polskiego pozytywizmu w publicystyce i krytyce literackiej: - wpływ filozofii zachodnioeuropejskiej (teorie Comte'a, Spencera, Taine'a, Buckle'a, Darwina) na

światopogląd pozytywistyczny

- pisarze polscy wobec realizmu i naturalizmu na zachodzie Europy - spór "młodych" i "starych"
- walka prasy
- społeczne hasła programu "młodych" (praca organiczna, praca u podstaw, emancypacja kobiet, asymilacja mniejszości narodowych)
- literacki program pozytywistów: a) stosunek do romantyzmu,
- dyskusja nad rolą poezji i poety,
- "bitwa" o powieść i poetyka powieści tendencyjnej,
- założenia powieści dojrzałego realizmu,
- rola powieści historycznej.

3. Poezja czasów niepoetyckich

- twórczość Adama Asnyka:
- utwory tzw. programowe
- liryka osobista
- tematyka tatrzańska
- problematyka filozoficzna
- wybrane problemy cyklu sonetów *Nad głębiami*

4. Wybrane problemy noweli pozytywistycznej:

- wyróżniki noweli jako gatunku literackiego
- tematyka wybranych utworów a) problemy mieszkańców wsi, b) losy dzieci, c) obraz kapitalistycznego społeczeństwa, d) mniejszości narodowe, e) problem emigracji,
- kreacja bohatera nowelistycznego
- formy narracji w nowelistyce

5. Powieść tendencyjna na przykładzie *Marty* Elizy Orzeszkowej

- kreacja bohaterki tytułowej
- przyczyny niepowodzeń Marty
- różne punkty widzenia kwestii kobiecej
- celowość zakończenia utworu i jego znaczenie dla ideologicznej wymowy powieści
- słabe i mocne strony *Marty*.

6. Cechy powieści dojrzałego realizmu - *Lalka* Bolesława Prusa:

- konstrukcja postaci pierwszoplanowych i epizodycznych, romantyczny bunt bohaterów wobec istniejącej rzeczywistości a) romantyczne i pozytywistyczne elementy kreacji Wokulskiego, b) pozytywistyczni idealisci
- narracyjny dwugłos w *Lalce* i jego rola
- skrupulatna obserwacja, faktografizm, precyzyjna analiza charakterologiczna i tło historyczne powieści jako cechy realizmu

- obrazy Warszawy
7. Powieść historyczna - H. Sienkiewicz <i>Ogniem i mieczem</i> - zwrot do powieści historycznej w twórczości pisarza - rola tradycji w dobie niewoli narodowej - kreacje bohaterów Trylogii - stylistyka narracji <i>Ogniem i mieczem</i> - problem prawdy historycznej: B. Prus, "Ogniem i mieczem". <i>Powieść z lat dawnych Henryka Sienkiewicza (w) Polska krytyka literacka</i> . Tom III. Warszawa 1959.
8. Naturalizm w powieści polskiej - pozytywiści wobec naturalizmu zachodnioeuropejskiego - naturalistyczna twórczość Adolfa Dygasińskiego - <i>Zając</i> : a) funkcjonowanie elementów naturalistycznych i realistycznych w utworze - różnice i podobieństwa b) dwutorowość akcji: równoległość losów ludzkich i zwierzęcych c) wymowa etyczna <i>Zająca</i> d) kompozycja, narracja, język i styl - elementy naturalizmu w <i>Chamie</i> E. Orzeszkowej - naturalistyczna motywacja losu bohatera <i>Placówki</i> B. Prusa

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

Wykład: wykład

Ćwiczenia warsztatowe: dyskusja, analiza i interpretacja tekstu literackiego, samodzielna praca studenta

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów kształcenia

Symbol efektu	Metody oceny efektów kształcenia (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	ćwiczenia, wykład
EK_02	egzamin ustny, ocena w trakcie zajęć	wykład, ćwiczenia
EK_03	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	wykład, ćwiczenia
EK_04	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	ćwiczenia
EK_05	obserwacja i ocena w trakcie zajęć, egzamin ustny	ćwiczenia
EK_06	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	wykład, ćwiczenia

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ćwiczenia: zaliczenie z oceną na podstawie aktywności oraz obecności na zajęciach.

Egzamin: ocena na podstawie znajomości zagadnień egzaminacyjnych.

Zagadnienia do egzaminu:

1. Chronologia i periodyzacja polskiego pozytywizmu. Zapowiedzi nowej epoki przed rokiem 1864 (prekursorzy).
2. Podstawy filozoficzne pozytywizmu zachodnioeuropejskiego i najważniejsi przedstawiciele.
3. Światopogląd pozytywistyczny: scjentyzm, ewolucjonizm, agnostycyzm, utylitaryzm, wiara w postęp. Odwołaj się do wybranych poglądów filozoficznych.
4. Sytuacja polityczna i społeczna w Galicji w dobie autonomii – warunki rozwoju polskiej kultury.
5. Formy represji po powstaniu styczniowym (w zaborze rosyjskim) i ich echa w literaturze polskiej
6. Germanizacja i rozwój kultury polskiej w zaborze pruskim.
7. Język ezopowy w publicystyce i literaturze; bojkot wobec zaborców.
8. Praca organiczna, praca u podstaw, emancypacja kobiet, równouprawnienie Żydów. Omów najważniejsze założenia społeczne pozytywizmu, odwołując się do publicystyki i literatury.
9. Problem emancypacji kobiet w publicystyce i literaturze polskiej.
10. Stosunek pozytywistów do wielkiego romantyzmu oraz do jego epigonów i grafomanów. Wskaż przykłady.
11. Rola tradycji w dobie niewoli narodowej – twórczość Sienkiewicza, Orzeszkowej, malarstwo Matejki.
12. Rola prasy i publicystyki w okresie pozytywizmu. Wskaż najważniejsze teksty publicystyczne (np. A. Świętochowski, *My i wy*, *Praca u podstaw*; E. Orzeszkowa, *Kilka słów o kobietach*, *O Żydach i kwestii żydowskiej*, *Kilka uwag nad powieścią*; dowolny artykuł B. Prusa lub A. Świętochowskiego o pracy organicznej).
13. Założenia i poetyka literatury tendencyjnej – podaj przykłady.
14. Realizm jako prąd literacki; poetyka realizmu. Gatunki (powieść, nowela, opowiadanie, obrazek). Triumf powieści.
15. Filozoficzne i literackie założenia naturalizmu; poetyka naturalizmu.
16. Dziecko jako bohater noweli pozytywistycznej. Scharakteryzuj kilku wybranych bohaterów.
17. Pogłosy powstania styczniowego w literaturze pozytywistycznej.
18. Polscy Żydzi w literaturze pozytywizmu (A. Świętochowski; *Chawa Rubin*, M. Konopnicka, *Mendel Gdański*; E. Orzeszkowa, *Meir Ezofowicz*).
19. *Marta* E. Orzeszkowej jako powieść tendencyjna.
20. Problem asymilacji i równouprawnienia Żydów w *Meirze Ezofowiczu*.
21. *Meir Ezofowicz* – bohater tragiczny i romantyczny.
22. Chwała zwyciężonym – hołd dla powstania styczniowego w *Nad Niemnem* i *Gloria victis*; język ezopowy pisarki.
23. Heroizm wali i heroizm pracy – symbolika dwóch mogił w *Nad Niemnem*; *Nad Niemnem* jako powieść o dziedzictwie pokoleń.
24. Optymizm *Nad Niemnem*; młode pokolenie w powieści; praca organiczna i praca u podstaw – odzwierciedlenie pozytywistycznych założeń w utworze.
25. Przedstaw analizę dwóch wybranych nowel Elizy Orzeszkowej (np. *A...b...c...*; *Dobra pani*).

26. Lalka jako powieść o trzech pokoleniach idealistów na tle społecznego rozkładu.
27. Narracyjny dwugłos w *Lalce* i jego rola (tu: losy i poglądy starego subiekta).
28. Humor w *Lalce* (tu: studenci – Maleski, Patkiewicz i „ten trzeci”).
29. Lalka jako powieść o miłości.
30. Mistrzowskie kreacje kobiece i męskie w *Lalce* (także wśród postaci drugoplanowych).
31. Lalka jako powieść „wielkiego” realizmu.
32. *Faraon* Bolesława Prusa jako powieść o państwie i walce o władzę.
33. Dlaczego Ramzes XIII przegrał z kapłanami? Polityczne aluzje w *Faraonie*.
34. Rola kapłanów w państwie egipskim (*Faraon* Bolesława Prusa).
35. Życie Warszawy i codzienne problemy warszawiaków na przykładzie kilku wybranych na przykładzie kilku wybranych Kronik tygodniowych B. Prusa (trzy teksty).
36. *Kamizelka, Katarynka, Antek* B. Prusa – prawda o życiu w mieście i na wsi. Realizm utworów (można odwołać się też do innych nowel Prusa).
37. Trylogia H. Sienkiewicza jako powieść historyczna.
38. *Krzyżacy* H. Sienkiewicza jako powieść historyczna.
39. Elementy powieści przygodowej w Trylogii; realizm i baśniowość, epopeiczność cyklu.
40. Problem prawdy historycznej w Trylogii.
41. Wątek miłosny w Trylogii (wpływ romansu antycznego).
42. Humor w Trylogii.
43. Sugestywny i barwny obraz świata XVII-wiecznej szlachty w Trylogii.
44. Mistrzowskie kreacje w Trylogii (np. Zagłoba, Kmicic, Wołodyjowski, Baśka, Bohun).
45. Tragiczna i szlachetna postać ojca w *Krzyżakach* – Jurand.
46. Wątek miłosny w *Krzyżakach*.
47. Świat rycerstwa zachodnioeuropejskiego i polskiego w *Krzyżakach*.
48. Zanalizuj trzy wybrane nowele Sienkiewicza (np. *Sachem, Za chlebem, Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela, Latarnik*).
49. Obraz wsi powułaszczeniowej w *Szkicach węglem* H. Sienkiewicza.
50. Dom otwarty Michała Bałuckiego jako komedia mieszczańska.
51. Naturalizm w Polsce: Zając A. Dygasińskiego – paralela losów ludzkich i zwierzęcych.
52. Liryka miłosna A. Asnyka i M. Konopnickiej. Omów wybrane wiersze.
53. Tatry w twórczości A. Asnyka.
54. Cykl *Nad głębiami* jako wyraz poglądów filozoficznych A. Asnyka.
55. Patriotyczne i humanistyczne treści w twórczości M. Konopnickiej.
56. Zanalizuj 2-3 nowele M. Konopnickiej (np. *Mendel Gdański, Miłosierdzie gminy, Nasza szkap*).

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	60
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	3
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta	37

(przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	-----
zasady i formy odbywania praktyk	-----

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

TEKSTY

Asnyk Adam, wybrane poezje. Bałucki Michał, *Dom otwarty*.

Dygasiński Adolf, *Zajęc*.

Konopnicka Maria, wybrane poezje i nowele.

Orzeszkowa Eliza, *Nad Niemnem, Gloria victis, Marta, Meir Ezofowicz*, opowiadania (wybrane).

Prus Bolesław, *Lalka, Faraon*, wybrane opowiadania i nowele, wybrane kroniki (3).

Sienkiewicz Henryk, *Trylogia, Krzyżacy*, wybrane nowele i opowiadania.

Świętochowski Aleksander, *Chawa Rubin, Woły*. Wybór tekstów publicystycznych (na podst. *Programy i dyskusje literackie*. oprac. J. Kulczycka-Saloni, BN I 249, Wrocław 1985).

OPRACOWANIA

A. Podręczniki i opracowania ogólne (lektury obowiązkowe)

Borkowska Grażyna, *Pozytywiści i inni*, Warszawa 1996

Kołąkowski Leszek, *Filozofia pozytywizmu. Od Hume'a do Koła Wiedeńskiego*, Warszawa 1966.

Markiewicz Henryk, *Pozytywizm*, Warszawa 1978 i wyd. nast.

Markiewicz Henryk, *Literatura pozytywizmu*, Warszawa 1986 i wyd. nast.

Nofer-Ładyka Alina, *Literatura polska okresu realizmu i naturalizmu*, Warszawa 1968.

Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku, Seria IV Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu, pod red. Janiny Kulczyckiej-Saloni, Henryka Markiewicza, Zbigniewa Żabickiego, t. 1-4, przyszłej pracy zawodowej. Warszawa 1965-1971.

Problemy literatury polskiej okresu pozytywizmu, red. E. Jankowski i J. Kulczycka-Saloni, t. 1-3, Wrocław 1980-1984.

Przybyła Zbigniew, *Wskazówki bibliograficzne*, [w:] Henryk Markiewicz, *Pozytywizm...* (tu szczegółowa bibliografia do poszczególnych zagadnień) *Słownik literatury polskiej XIX wieku*. Pod red. Józefa Bachorza i Aliny Kowalczykowej, Wrocław 1994.

Straszewska Maria, *Romantyzm – pozytywizm* w wyd. zbior. *Literatura polska*, t. 2, Warszawa 1990.

Tatarkiewicz Władysław, *Historia filozofii*, Warszawa 1970 i wyd. nast., t. 3: *Filozofia XIX wieku i współczesna*, cz. I *Filozofia XIX wieku*.

Weiss Tomasz, *Pozytywizm*, [w:] *Okresy literackie*, pod red. Jana Majdy, Kraków 1983 i wyd. nast. B.

Opracowania poszczególnych zagadnień (lektury obowiązkowe)

S. Burkot, *Spory o powieść w polskiej krytyce literackiej XIX w.* Wrocław 1968

Knysz-Rudzka D., *Europejskie powinowactwa naturalistów polskich*, Warszawa 1992.

Knysz-Rudzka D., Paczoska Ewa, *Naturalizm i naturaliści w Polsce*, Warszawa 1992.

Kulczycka-Saloni Janina, *Wstęp* [w:]. *Programy i dyskusje literackie*. oprac. BN s. I nr 249, Wrocław 1985 (tu także: F. Krupiński, *Romantyzm i jego skutki*, A. Świętochowski, *My i wy*; A. Świętochowski, *Pleśń społeczna i literacka*; P. Chmielowski, *Młode siły*; E. Orzeszkowa, *Listy o literaturze*).

Markiewicz Henryk, *Główne problemy wiedzy o literaturze*, Kraków 1965 (tu: Realizm, naturalizm, typowość).

Markiewicz Henryk, *Przekroje i zbliżenia. Rozprawy i szkice historycznoliterackie*, Warszawa 1967 (tu: *Dialektyka pozytywizmu polskiego*, *Antynomie powieści realistycznej dziewiętnastego wieku*, *Literatura okresu pozytywizmu w perspektywie polskiej i światowej*).

Markiewicz Henryk, *Spór o przełom pozytywistyczny*, „Teksty Drugie” 1990, nr 5-6.

Markiewicz Henryk, *Świadomość literatury. Rozprawy i szkice*, Warszawa 1985 (tu: *Pozytywiści wobec romantyzmu polskiego*).

Polska krytyka literacka 1800 - 1918. Materiały, t. III, pod red. J. Krzyżanowskiego, oprac. J. Kulczycka-Saloni Janina, Frybes Stanisław, Warszawa 1959 (tu m.in.: B. Prus, „*Ogniem i mieczem*”. *Powieść z lat dawnych Henryka Sienkiewicza*; H. Sienkiewicz, *O powieści historycznej*).

Tomkowski Jan, *Mój pozytywizm*, Warszawa 1993.

Warzenica Ewa, *Pozytywistyczny „obóz młodych” wobec tradycji wielkiej poezji romantycznej (lata 1966-1881)*, Warszawa 1968.

Weiss Tomasz, *Przełom antypozytywistyczny w Polsce w latach 1880-1890*, Kraków 1966.

Literatura uzupełniająca: OPRACOWANIA TWÓRCZOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PISARZY ORAZ LEKTUR (DO WYBORU)

Bachórz Józef, *Wstęp*, [w:] Bolesław Prus, *Lalka*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1991.

Bachórz Józef, *Wstęp*, [w:] Eliza Orzeszkowa, *Nad Niemnem*, Wrocław 1998.

Baczewski Antoni, *Poezja Adama Asnyka, El...y*. Rzeszów 1991 (tu: *Nad głębiami – synteza przeświadczeń filozoficznych Asnyka*).

Baczewski Antoni, *Twórczość Adama Asnyka*, Rzeszów 1984.

Barczyński Janusz, *Narracja i tendencja. O powieściach tendencyjnych Elizy Orzeszkowej*, Wrocław 1976.

Brodzka Alina, *Maria Konopnicka*, Warszawa 1961.

Brodzka Alina, *O nowelach Marii Konopnickiej*. Warszawa 1958.

Brzozowska Danuta, *Adolf Dygasiński*, Warszawa 1957.

Budrewicz Tadeusz, *Konopnicka. Szkice historycznoliterackie*, Kraków 2000.

Budrewicz Tadeusz, *Posłowie*, do: M. Konopnicka, *Pisma wybrane*, red. Jan Nowakowski, Warszawa 1988, t. 2, *Nowele*.

Bujnicki Tadeusz, *Literacki obraz narodu w „Trylogii”*, [w:] *Światopogląd i poetyka. Szkice o powieściach historycznych Henryka Sienkiewicza*. Wydawnictwo WSP, Rzeszów 1999.

Bujnicki Tadeusz, *Wstęp*, [w:] Henryk Sienkiewicz, *Wybór nowel i opowiadań*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1992, BN I/231.

Bujnicki Tadeusz, *Wstęp*, [w:] Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*, t. 1-2, Wrocław 1990 (BN).

Bujnicki Tadeusz, *„Trylogia” Sienkiewicza na tle tradycji powieści historycznej*, Kraków 1973.

Bujnicki Tadeusz, *„Sienkiewicz „powieści z lat dawnych”*. *Studia*, Kraków 1996.

Bujnicki Tadeusz, *Sienkiewicz i historia*, Warszawa 1981.

Bujnicki Tadeusz, *Od bohaterów „liliputów” do bohaterów „olbrzymów”*. *Z zagadnień struktury...*, „Polonistyka” 1986 z. 9.

Bujnicki Tadeusz, *„Sachem” Sienkiewicza. Szkic interpretacyjny*. [W:] *Prace ofiarowane Henrykowi Markiewiczowi*. Red. T. Weiss. Kraków 1984.

Bujnicki Tadeusz, *Sienkiewiczowskie „laboratorium formy”...* [w:] „Ruch Literacki” 1967 nr 2.

Detko Jan, *Eliza Orzeszkowa*, Warszawa 1971.

Eile Stanisław, *Ideał powieści pozytywistycznej. „Nad Niemnem” Orzeszkowej*, „Pamiętnik Literacki,

1974, z. 1.

Eile Stanisław, *Dialektyka „Lalki” B. Prusa*. "Pamiętnik Literacki" 1973 z. 1.

Fita Stanisław, *„Placówka” B. Prusa*, Warszawa 1980.

Grzeniewski Ludwik, Warszawa w "Lalce" Prusa, Warszawa 1965.

Henryk Sienkiewicz. *Biografia – twórczość – recepcja*, pod red. L. Ludorowskiego i H. Ludorowskiej, Lublin 1998.

Ludorowski Lech, *Wizjoner przeszłości. Powieści historyczne Henryka Sienkiewicza*, Lublin 1999.

Ihnatowicz Ewa, *Literacki świat rzeczy. O realiach w pozytywistycznej powieści obyczajowej*, Warszawa 1995,

Jakubowski Jan Zygmunt, *Z dziejów naturalizmu w Polsce*, Wrocław 1951.

Jakubowski Jan Zygmunt, *Zapomniane ogniwo. Studium o Adolfie Dygasińskim*, Warszawa 1967.

Kabata Michał, *Myśl filozoficzna XIX wieku w poezji Adama Asnyka*, „Poezja” 1975 nr 11.

Krzyżanowski Julian, *Adam Asnyk. Poeta czasów niepoetyckich*. [w:] *W kręgu wielkich realistów*, Kraków 1962.

Krzyżanowski Julian, *Twórczość Henryka Sienkiewicza*, Warszawa 1976.

Kulczycka-Saloni Janina, *Nowelistyka B. Prusa*. Warszawa 1969.

Kulczycka-Saloni Janina, *O „Faraonie”. Szkice*, Wrocław 1955.

Kujawscy Krystyna i Lech, *„Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej* (seria BAL), Warszawa 1988.

Lektury polonistyczne. Pozytywizm – Młoda Polska. t. 1. Pod red. S. Grzeszczuka. Kraków 1998. Tu rozdz. o Potopie, o Faraonie.

Maciąg Kazimierz, *„Gwałtowny jak lew i uparty jak wół”. Ramzes XIII jako negatywny bohater „Faraona” Bolesława Prusa*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego” nr 19 Seria Filologiczna. Dydaktyka 3, pod. red. Z. Sibigi, Rzeszów 2004.

Maciąg Kazimierz, *Nauka (pozytywistyczna) w „Faraonie” Bolesława Prusa*, [w:] *Myśl filozoficzna, teologiczna i socjologiczna Bolesława Prusa*, pod red. R. Blech, S. Karpowicz-Słowikowskiej, Gdańsk 2018

Malinowska Elżbieta, *„Szukajcie prawdy...” (Do młodych A. Asnyka)*, [w:] *Poezja polska. Interpretacje*, red. Krystyna Heska-Kwaśniewicz i Bogdana Zelera, Wydawnictwo „Książnica”, Katowice 2000.

Mocarska-Tycowa Zofia, *Wybory i konieczności. Poezja wobec gustów estetycznych i najważniejszych pytań i najważniejszych pytań swoich czasów*, Toruń 1990.

Prus i inni, Malik Jakub, Paczoska E. (red.), Lublin 2003.

Markiewicz Henryk, *Lalka Bolesława Prusa*, Warszawa 1967 (tu m.in. Z. Nałkowska, *Miłość w*

„Lalce”, M. Dąbrowska, *Monografia wielkiej miłości*).

Markiewicz Henryk, *O realizmie „Faraona”*, [w:] *Prus i Żeromski*, Warszawa 1964.

Markiewicz Henryk, *Nadbudowa ideologiczna*, w: *Pozytywizm*, PWN, Warszawa 1978 (lub:) *Pozytywizm. Epoka i prąd*, w: *Literatura pozytywizmu*, PWN, Warszawa 1998.

Martuszevska Anna, *Pozycja narratora w powieściach tendencyjnych Elizy Orzeszkowej*. Gdańsk 1970.

Martuszevska Anna, *Tendencyjność* [w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*. Pod red. Józefa Bachórzea i Aliny Kowalczykowej. Wrocław 1994.

Miejsca Konopnickiej. Przeżycia – pejzaż – pamięć, red. T. Budrewicz i M. Zięba, Kraków 2002.

Mocarska-Tycowa Zofia, *Wybory i konieczności: poezja Asnyka wobec gustów estetycznych i najważniejszych pytań swoich czasów*, Toruń 1990

Nofer-Ładyka Alina, *Henryk Sienkiewicz*, Warszawa 1965 i nast.

Nofer-Ładyka Alina, *Tendencyjna literatura* [w:] *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1985.

Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy, pod red. Andrzeja Z. Makowieckiego, Warszawa 1992.

Paczoska Ewa, „*Lalka*”, czyli *rozpad świata*, Białystok 1995.

Paszek Jerzy, *Kryształowo spokojne zmysły („Maria” i „Marta” E. Orzeszkowej)* [w:] *Studia o twórczości E. Orzeszkowej*. Pod red. J. Paszka. Katowice 1989.

Pieścikowski Edward, *Geneza „Omyłki”*. [w:] *Prace o literaturze i teatrze ofiarowane Zygmuntowi Szwejkowskiemu*. Wrocław 1966.

Przybyła Zbigniew, „*Lalka*” *Bolesława Prusa. Semantyka - kompozycja - konteksty*. Rzeszów 1995.

Romankówna Mieczysława, „*Lalka*” *Bolesława Prusa*, Warszawa 1960.

Rudzki Jerzy, *Aleksander Świętochowski i pozytywizm warszawski*. Warszawa 1968.

Sandler Samuel, *Wstęp* [w:] A. Świętochowski, *Nowele i opowiadania*. Wybór i opracowanie Sandler Samuel. Seria BN. Wrocław 1965.

Sobieraj Tomasz, *Fabuły i „światopogląd”*. *Studia z historii polskiej powieści XIX wiecznej*, Poznań 2004.

Stoff Andrzej, *Jeszcze o „Trylogii”*. Radom 2004 (rozdz. *Co zawdzięczamy „Trylogii”? Literackie świadectwo znaczenia powieści Sienkiewicza*).

Surowiec K., „*Gloria victis*” - *dziejowa pamiątka „gasnącego pokolenia”*. *Zeszyty Naukowe WSP w Rzeszowie*. Z. 13. Seria Filologiczna. Historia literatury 2. 1994.

Surowiec K., *Miłość i pieniądze. O finansowej karierze Stanisława Wokulskiego*, „*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*. Seria Filologiczna. Historia Literatury 5”, Rzeszów 2010.

Szaruga Leszek, „Faraon” jako powieść o państwie, „Teksty” 1975 z. 2.

Sztachelska Jolanta, *Czar i zaklęcie Sienkiewicza. Studia i szkice*, Białystok 2003.

Szypowska Maria, *Asnyk znany i nieznan*. Warszawa 1971.

Szweykowski Zygmunt, *Twórczość Bolesława Prusa*. Warszawa 1972.

Szweykowski Zygmunt, „Trylogia” Sienkiewicza. Poznań 1962.

Świętochowski S., *Liberum veto*. Wybór Samuel Sandler, komentarz M. Brykalska. T. 1-2. Warszawa 1976.

Tokarzówna Krystyna, *Autobiograficzne tło “Omyłki”* [w:] *Prace o literaturze i teatrze ofiarowane Zygmuntowi Szweykowskiemu*, red. J. Maciejewski i in., Wrocław 1966.

„Trylogia” Sienkiewicza. *Studia, szkice, polemiki*. Wyboru dokonał i opracował Tomasz Jodełka, Warszawa 1962. (Tu m.in.: Olgierd Górka, „*Ogniem i mieczem*” a rzeczywistość historyczna; Zygmunt Szweykowski, *Baśniowość „Trylogii”*; Juliusz Kleiner, *Artyzm Sienkiewicza*; oraz wypowiedzi na temat Trylogii: Józefa Bohdana Zalewskiego, Józefa I. Kraszewskiego, Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława Prusa, Juliana Klaczki, Ignacego Chrzanowskiego).

W świecie Elizy Orzeszkowej, red. H. Bursztyńska, Kraków 1990.

Wilkoń Aleksander, *O języku i stylu “Ogniem i mieczem”*. Kraków 1976.

Wit Labuda Aleksander, *Studium o „Antku” Prusa. Recepcja, konstrukcja, konteksty*. 1982.

Ziejka Franciszek, *Tajemnice „Faraona”*, „Ruch Literacki” 1974 z. 1.

Żabicki Zbigniew, *Postowie* [w:] E. Orzeszkowa, *Marta*, Warszawa 1953.

Żabski Tadeusz, *Wstęp do: B. Prus, Opowiadania i nowele*, wybór i oprac., Wrocław-Warszawa-Kraków. BN I nr 291.

Żabski Tadeusz, *Wstęp do: B. Prus, Placówka*, oprac. Wrocław 1987. BN I nr 251.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej